

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Merkezden Uzak Bir İlköğretim Okulunda Sanat Eğitimi Sorunsalına Uygulamalı Bir Yaklaşım*

Dilek Şahiner Bilhan

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
dbilhan@uludag.edu.tr*

Özet. Türkiye’de, merkezden uzak okullarda altyapı ve donanım eksikliği sanat eğitiminde daha belirgin sorunlara neden olmaktadır. Bu okullarda sanat eğitimi öğretmenlerinin olmadığı ve sanat atölyelerinin oluşturulmadığı görülmektedir. Bir toplumun ilerlemeci ve yenilikçi bir bakış açısına sahip olabilmesi için, sanatın geliştirici ve dönüştürücü gücüyle eğitim süreci içinde daha belirgin kazanımlar oluşturulabileceği kabul edilmektedir. Bir grup sanat eğitimi öğretmen adayı ve eğitimcisiyle birlikte, yeterli donanımına sahip olmayan; merkezden uzak bulunan Mazlumlar İlköğretim Okulu’nda, bir dizi sanat eğitimi etkinliğinin gerçekleştirilmesi, bu araştırmanın içeriğini oluşturmaktadır. İlköğretim öğrencilerine etkinlik süresince sanatın dallarını öğretmenin yanı sıra, sanatın gerekliliği üzerine düşüncelerinin geliştirilmesi istenmiştir. Sanat eğitimi öğretmen adaylarının ve ilköğretim öğrencilerinin görüşleri ortaya konularak bir değerlendirmenin yapılması bu çalışmanın amacını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Merkezden Uzak İlköğretim Okulu, İlköğretim Öğrencileri, Sanat Eğitimi Öğretmen Adayları, Sanat Eğitimi, Meslek Tanımı.

Abstract. In Turkey, lack of infrastructure and equipment in rural schools causes evident problems. It is seen that there are no branch teachers and that no art workshops are founded. For a society to have a progressive and modernist perspective, more evident inputs can be obtained in the education period with the developing and transforming power of art. The carrying out of a series of art education activities with a group of prospective art education teachers and an educator in Mazlumlar Primary School (1st to 8th grade) which does not have efficient equipment and is far away from the city centre, forms the content of this research. During the activity, besides teaching the different fields of art to primary school students, it was desired to improve their thoughts on the necessity of art in life. Making an evaluation by putting forward the opinions of the prospective art education teachers and primary school students, forms the aim of this study.

Key Words: Primary School away from the City Centre, Primary School Students, Prospective Art Education Teachers, Art Education, Job description.

Giriş

Türkiye’deki “Milli Eğitim Sistemi”nde ilköğretimin temel amacı olarak, her çocuğun cinsiyet gözetmeksizin milli ahlak anlayışı doğrultusunda iyi bir yurttaş olarak yetiştirilmesi, onları hayata hazırlayacak gerekli temel bilgi ve becerilerin kazandırılması üzerinde durulur. Ayrıca ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortaöğretim okullarına yönlendirilmesi önemli görülür. Oysa Türkiye’de, merkezi okullarda görülen fiziki yapı yetersizlikleri, donanım eksikliği ya da ihtiyacı karşılayabilecek alan öğretmenlerinin yeterli sayıda olmaması; merkeze uzak köy ilköğretim okullarında daha da belirgin sorunlara neden olmaktadır. Bu okullarda ulaşım, iletişim olanaklarının, sağlık taramalarının yanı sıra sosyal etkinliklerin de yeterli düzeyde olmadığı bilinmektedir. Öğrencilerin meslekleri tanımaya yönelik sosyal etkinliklerden uzak kalmaları, kişisel gelişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Yatkın oldukları alanları belirleyememeleri, var olan yeteneklerinin de zamanla yitirilmesine neden olabilmektedir. “...Sanat eğitiminin insanın fizik, fizyolojik, psikolojik yönünün yanı sıra, toplumsal donanımını etkinleştiren birleştirme, düzenleme yapısı, gösterme, uygulama gibi bedensel duyuşsal ve bilişsel özellikleri, organik olarak öğrenmenin doğal koşullarını sağlamaktadır...” (Bilhan 269) Öğrencilerin, sanatın geliştirici, dönüştürücü ve yenilikçi mantığını içeren öğretim modellerinden uzak kalması, sanatın toplumsal tabana yayılma hedefini de zayıflatan bir durum oluşturabilmektedir. “...Oysa ülkemizde giderek düzeysizleşen kültür ortamı, daha iyi

bir yaşam için daha güzel bir çevre özlemi, çocuklarımızın ve gençlerimizin işlenmeyi bekleyen sanatsal zekâları ve yaratıcılıkları sanat eğitimi toplumumuz için her zamankinden daha önemli ve zorunlu kılmaktadır.” (Kırıçoğlu 5) Sanat eğitimi öğretmen adaylarının performanslarından yararlanarak, onların farklı koşullarla karşı karşıya kalmaları sağlanırken; merkeze uzak okullardaki öğrencilere model oluşturabilecek deneyimlerin kazandırılmasına yardımcı olunmalıdır.

Bursa Valiliği ve Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluşun desteklediği ve sorumluluğunu Öğr. Gör. İbrahim Öztahtalı'nın yürüttüğü, köy okullarında “Bir Gün” adıyla bir proje oluşturulmuştur. Merkeze uzak olması ve eksikliklerinin bulunması nedeniyle, Mazlumlar Köyü İlköğretim Okulu bu projede yer almıştır. Meslekleri tanıtmanın yanı sıra, öğrencilerin farklı bir gün geçirmelerini ve mutlu olmalarını sağlamak, bu projenin ana amacını oluşturmuştur. Proje kapsamında Öğr. Gör. İ. Öztahtalı tarafından öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik bir çalışma uygulanmış, Uludağ Üniversitesi AKUT Bursa Birimi, deprem konusuyla ilgili bir sunum gerçekleştirmiş; her öğrenciye kitap-kırtasiye yardımında bulunmuş ve göz-ağız sağlığı taraması yapılmıştır. Resim ve şiir yarışmasında, başarı gösteren öğrencilere ödülleri verilmiştir. Şarkılar söylenmiş, şiirler okunmuştur. Bu proje, Bursa Medya S'in “Bir Varmış Bir Yokmuş” program sorumlusu Ç. Ezgi T. Kasapoğlu tarafından desteklenerek üniversite ile kitle iletişim araçları arasında bir işbirliğinin kurulmasını sağlamış ve sanat eğitimine dikkat çekilmesine, yaygınlaştırılmasına yönelik örnek oluşturan bir çalışma olmuştur. Mazlumlar ilköğretim okulu'nda gün içerisinde çekimler gerçekleştirilmiştir. Bu çekimlerde etkinlikler süresince, öğretmen, öğrenci görüşlerine yer verilerek, onların duygu ve düşünceleri yansıtılmaya çalışılmıştır. Proje sorumlusu, öğrencilerin süreç içerisinde sağlıklı ilgili problemlerine çözüm getirileceğini, okul ile ilgili eksikliklerinin de karşılanmasıyla ilgili çalışmalar yürütüleceğini belirtmiştir.

Mazlumlar İlköğretim Okulu “Bir Gün” proje kapsamında resim sanatını, sanatçıyı, ressamı ve resim öğretmenini tanıtmaya yönelik bir dizi etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın asıl konusunu oluşturan bu etkinliklerde Uludağ Ü. Eğit. Fak. Güzel Sanatlar Eğit. Böl. Resim-İş Eğit. Anabilim Dalı öğretmen adayları bir duvar resmi uygulamış, Araş. Gör. Müge Gültekin “Güzel Sanatlar” konulu bir sunum yapmış, Öğr. Gör. Dilek Ş. Bilhan “Nasıl Resim Yaparız” başlıklı workshop gerçekleştirmiştir. Ayrıca sanatın farklı dallarına örnek oluşturan bir sergi düzenlenmiştir.

Bursa da “*Uludağ, yörenin kuzey kısmını ayırırken aynı zamanda doğuya doğru silsile halinde uzayarak, bölgenin doğusunda da doğal bir sınır*

oluşturmuştur. Bursa'ya göre Uludağ'ın ardında kalmasından dolayı da "Dağ Yöresi" diye adlandırılmıştır. Dağ Yöresi deyince ilk akla gelen Orhaneli, Harmancık, Keles, Büyükorhan ilçeleri gelmektedir..." (Dinçel 31) Mazlumlar Köyü Bursa iline yaklaşık 114 kilometre mesafededir. "...Büyükorhan ilçesine bağlı, 22 km güneyde bir köydür. Eski adı Akdere'dir..." (Cemiloğlu 85) Yörük yerleşmesi bir dağ köyü olan 187 haneli Mazlumlar Köy'ünde, Nisan ayı 2007 adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, 234 erkek, 248 kadın olmak üzere toplam "482" (Tuik) kişi yaşamaktadır. Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olmakla birlikte, köyün tren istasyonuna yakın olması orman ve demiryolu işçiliğini öncelikli hale getirmiştir. Marmara iklimi etkisindedir. Köyde bir sağlık ocağı, içme suyu şebekesi, kanalizasyon şebekesi, posta kutusu bulunmaktadır. Köy yerleşkesinin merkezden uzak, yüksekte ve engebeli arazide bulunması nedeniyle ulaşımda sorunlar yaşanabilmektedir. Bununla birlikte, yolu asfaltlanmıştır. Köyde bir ilköğretim okulu bulunmakta ve çevre köylerden gelen öğrencilerle, taşınmalı eğitimden yararlanılmaktadır. Okulun kayıtlı 117 öğrencisi bulunmaktadır. Resim eğitimi dersinin alan öğretmeni ve resim-iş atölyesi bulunmamaktadır. Farklı alan öğretmenleri bu derse girmektedir.

Problem

Merkezden uzak olan birçok ilköğretim okulunda, sanat eğitimi derslerinin farklı alan öğretmenlerince verildiği bilinmektedir. Resim dersine giren farklı alana sahip öğretmenlerin, resim derslerinin bir meslek ve kültür dersi olduğu konusunda öğrencilere yeterli bir bilinç veremediklerini ifade etmeleri, bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Çocukların resim yeteneğini geliştirmek ya da resim sanatına ilgi duymalarını sağlayarak resim öğretmenliğini teşvik etmek bu dönemde gereklidir. Sanat okulu öğretmen adaylarına eğitim dönemlerinde çok farklı koşullarda uygulama fırsatı sunulmaması, meslek yaşamlarının ilk yıllarında öğretme stratejilerini geliştirmede sorunlar oluşturabilmektedir.

Amaç

Merkezden uzak olan Mazlumlar köyündeki ilköğretim okulunda, resim dalıyla ilgili verilen bilgi ve uygulamaların sonucunda ilköğretim okulu öğrencileri ile Uludağ Üniversitesi Eğit. Fak. Güzel Sanatlar Eğit. Böl. Resim-İş Eğit. Anabilim Dalı öğretmen adaylarının görüşleri belirlenerek, bir değerlendirmenin yapılması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada kuramsal bilgilendirme ve model oluşturma uygulanmıştır. İlköğretim öğrencilerine, duvar resmi yapılırken teknik bilgiler verilmiştir. Güzel sanatlar konusunda bilgiler verilirken, slâytlarla örnekler gösterilmiş; bir resim çalışması gerçekleştirilmiştir. Soru-cevap öğretim yöntemiyle resmin bazı temel bilgilerini öğrenmelerine çalışılmıştır. İlgilerini artırabilmek ve iz bırakabilmek amacıyla sanatın farklı dallarından örnekler oluşturan bir sergi düzenlenmiş, güdelemeyi güçlendirebilmek için sergi ilköğretim okuluna bağışlanmıştır. Öğrenci görüşlerinin ortaya konulması için veri toplama aracı olarak, “ön test” ve “son test” uygulanmış; öğrenci, öğretmen aday ve öğretmen gruplarıyla yapılan konuşmalar da değerlendirme aşamasında göz önünde bulundurulmuştur.

Sınırlılıklar

Uygulama örnekleme; Bursa ilinin Büyükorhan ilçesine bağlı, Mazlumlar Köyü, “Mazlumlar İlköğretim Okulu”nda bulunan 117 öğrenci ile bir gün süresince uygulanmıştır. Ön testlere 36, son testlere 20 ilköğretim öğrencisi katılabilmektedir. Uygulamalara Uludağ Ü. Eğit. Fak. Güzel Sanatlar Eğit. Böl. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’ndan toplam 15 sanat eğitimi öğretmen aday katılmıştır. Ancak, daha önce atölye çalışmaları yakından takip edilmesi nedeniyle sadece 12 sanat eğitimi öğretmen adayına “ön test” ve “son test” uygulanmıştır.

Ön hazırlık

İlköğretim öğrencilerini mutlu ederek, resim öğretmenliğini tanıtabilmek ve sanat eğitimi öğretmen adaylarına uygulama alanı sağlayabilmek için aşağıdaki etkinlik programı oluşturulmuştur.

- Güzel sanatlarla ilgili slâyt eşliğinde sunum hazırlanması,
- Model oluşturabilmek için bir resim eğitimcisinin resim yapması,
- Resmin farklı malzemeyle yapılabileceğini de göstermek için özgün baskı tekniğinin uygulanması,
- Sanat eğitimi öğretmen adayları tarafından, ilköğretim öğrencilerine örnek oluşturması için bir duvar resminin gerçekleştirilmesi,

- Sanat eğitimi derslerine materyal oluşturmak için resim, heykel, seramik, tekstil, fotoğraf, çini ve desen tekniklerinde bir sergi düzenlenmesi ve ilköğretim okuluna bu serginin bağışlanması.

Etkinlik Sonucuna Göre İlköğretim Öğrencilerinde Hedeflenen Kazanımlar

Öğrencilerin bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik olarak “ön test”; etkinlikler sonucunda bilgi düzeylerine neler kazandırıldığını ölçmeye yönelik “son test” uygulanmıştır.

Öğrencilerden istenilen kazanımlar,

- Güzel sanatların genel olarak tanımını yapabilmeleri,
- Güzel sanatların dallarını sıralayabilmeleri,
- “Sanatçı kimdir?” sorusuna yanıt verebilmeleri,
- Sanatın toplum için gerekliliğini ifade edebilmeleri,
- Güzel sanatlar alanında hangi okullarda eğitim alabileceklerini bilmeleri,
- Etkinliklerin kendilerine bir görgü oluştururken, ilgilerinin ne yönde olduğuna yönelik bir his uyandırabilmeleri ya da sanata sempati duyabilmeleridir.

Etkinlik Sonucuna Göre Sanat Okulu Öğretmen Adaylarında Hedeflenen Kazanımlar

Öğretmen adaylarına etkinliklerden önce bildiklerini ölçmeye yönelik “ön test” uygulanmış; etkinlikler sonucunda neleri kazandıklarını ölçmeye yönelik “son test” uygulanmıştır.

Öğretmen adaylarından genel olarak öğrenme ve öğretme, bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik kazanımlar istenmiştir.

- Merkezden uzak ortamlarda, olumsuz çalışma koşullarında görev alabileceklerini düşünebilmeleri,
- Kendi çalışmalarını okula bağışlayabilmeleri, istekle etkinlikler gerçekleştirebilmeleri,
- Öğretmenlik mesleğinin sevgi ve özveri gerektirdiğini düşünebilmeleri,

- Öğrencileri sevindirerek öğrenmeyi kolaylaştırabileceklerini düşünebilmeleri,
- Duvar resmi etkinliğini gerçekleştirirken haz duyabilmeleri
- Duvar resmini yaparken takım bilincini hissetmeleri, disiplinli bir çalışma ve iyi bir konu seçimiyle kısıtlı malzemelere rağmen, etkili bir çalışma yapabileceklerini düşünebilmeleri,
- Atölye çalışmasının öğretim modeli olarak ne kadar etkili olabileceğini kavrayabilmeleri,
- Kuramsal bilgilerin görselleştirilerek, sunumun öğretimde nasıl etkili olabileceğini görebilmeleri,
- Bu etkinliklerin çok farklı ortamlarda gerçekleştirilmesinin, mesleki öğrenimlerine olduğu kadar sosyal ve bireysel gelişimlerine katkıları olduğunu düşünmeleri ve hangi koşullarda öğretmenlik yapılırsa yapılsın, eğitim-öğretimi gerçekleştirecek öğretim stratejileri oluşturabilme ve bunları uygulayabilme yetilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünebilmeleri.

Etkinlikler

Etkinliklere katılacak misafirler, Mazlumlar Köyü İlköğretim Okulu idarecileri, öğretmenleri ve öğrencileri tarafından karşılanmıştır. Büyükşehir ilçe kaymakamı, belediye başkanı ve ilçe milli eğitim müdürünün de katıldıkları bir törenle, resim-şiir-kompozisyon yarışmasında derece alan öğrencilere ödülleri verilmiştir. İlköğretim öğrencileri halk oyunları ve modern dans gösterisi sunmuştur. Öğretmen adaylarının bu töreni izlemeleri sağlanmıştır. Öğretmen adaylarının öğrencilerle kaynaşmalarını sağlamak için, malzemelerin birlikte taşınması istenmiştir. Mazlumlar İlköğretim Okulu'nda resim öğretmeni olmadığı, Türkçe öğretmenin resim dersleri verdiği ve resim-iş atölyesi bulunmadığı öğrenilmiştir. Sergi ve duvar resminin yapılacağı yeri tespit etmek üzere keşif gezisi yapılmıştır. Misafirlerin de sergiyi izlemesini sağlamak için girişte bir sınıf seçilmiştir. Duvar resminin ise, öğrencilerin her sabah önünden geçecekleri binanın yan cephesine yapılması kararı verilmiştir. Bu aşamada, öğretmen adaylarının bir grup ilköğretim öğrencisine, etkinlik öncesi bilgilerini ölçmek üzere, "ön test" uygulamaları sağlanmıştır. Öğretmen adaylarından okulda öğrenmiş oldukları mesleki bilgilerini burada hayata geçirmeleri istenmiştir.

Sergi, öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileriyle birlikte hazırlanmıştır. Resim ve üç boyutlu çalışmaların renk, teknik, ölçü dikkate alınarak yerleştirilmesi gerektiği açıklanmıştır. Misafirler, ikram edilen yemek esnasında sergiyi görebilmişlerdir. Öğretmenlerin önerileri doğrultusunda okul idaresince, istekli öğrencileri güdüleme amacıyla resim, şiir ve kompozisyon yarışması düzenlenmesi bu aşamada önemlidir. Türkçe öğretmeni, yarışmada ödül alan öğrencilerin resimlerini göstererek, sanat eğitimi konusunda bilgiler almak istemiştir. Öğrencilerin resimlerine bakıldığında resim dalında birinci olan 6. sınıf öğrencisinin resmi çok başarılı bulunmuştur. *“Resimde trafik konusu iyi yansıtılmış, renk kullanımı çeşitli ve tonlamayla uygulanmıştır. Figürler ayrıntılıdır. Çizgiler, kalın-ince-orta-kıvrımlı ve açık-orta-koyu tonlamayla oluşturulmuştur. Uzam belirgindir. Bu nedenle resim gerçekçi olarak algılanmaktadır. Öğrenci samimi ve etkili bir resim oluşturmuştur.”* Diğer resimler üzerinde de görüşler bildirilmesi Türkçe öğretmenini çok memnun etmiştir. *“Ben bunları duymak istiyordum. Bir resmi değerlendirmede, öğrencilerime aktarmada ve yönlendirmede sorunlar yaşıyorum. Oldukça hevesli ve yetenekli öğrencilerim olduğunu düşünüyorum. Ders saatinin az olması nedeniyle okulda yıllardır bir resim öğretmeni bulunmuyor. Resim öğretmeni olsaydı, bu öğrencilerimin ilgisi daha kalıcı olurdu ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik çok farklı çalışmalar yaparlardı...”* şeklindeki görüşü bu yazının problemine işaret ederken, aynı zamanda kendisinin de öğretmenlik formasyonuna uygun, duyarlı bir öğretmen olduğunu göstermektedir.

Duvar resmi etkinliğinde, öğretmen adaylarından bir konu belirleyerek; niçin seçtiklerini söylemeleri istenmiştir. Bir öğretmen adayının, *“Yüksekte, denizden uzak olan bir okulda öğrencilere her sabah serinlik duygusu vererek, rahatlatacak bir görüntü olan “Denizde Yaşam” konusu çok uygun”* açıklaması yeterli bulunmuştur. Çünkü öğretmen adayının uygulama gerekçesi, çevreden ve var olan koşullardan çıkarımlar elde edilebileceğine yönelik iyi bir örnek oluşturmuştur. Tebeşirle bir taslak çizilmiştir. Her öğretmen adayı, bu çalışmada görev alması için uyarılmış, titiz bir çalışma gerçekleştirmeleri istenmiştir. Başlangıçta duvar resmi yapılırken ilköğretim öğrencilerinin izlenmesi sağlanmıştır. Duvar resmi tekniğini ilk defa uygulayacak olan öğretmen adaylarına genel bir bilgi verilmiştir. Öğretmen olduklarında öğrencilerine birlikte çalışabilme anlayışını kazandırabilmek için, bir öğretme yöntemi olarak bu tekniği uygulayabilecekleri açıklanmıştır. Duvar resmi, su bazlı dış cephe boyasıyla yapıldığında daha dayanıklı olduğu için, kalıcılığı sağlanabileceği söylenmiştir. Duvar resmi yapmak için çok çeşitli renklere ihtiyaç olmadığı, sarı-kırmızı-mavi üç ana rengin yeterli olduğu ifade edilmiştir. Siyah-beyaz ile renk tonlamaları elde edilebileceği

ve istenirse ana renkler karıştırılarak turuncu-yeşil-mor renklerin kullanılabilceği hatırlatılmıştır. Yerlerin temiz tutulması istenmiştir. Bir çalışmanın sonuçlanmasının yanı sıra, niteliğinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu aşamadan sonra uzaktan kontrol edilerek, çalışmayı gerçekleştirmeleri sağlanmıştır.

Daha sonra, öğrencilerin “Güzel Sanatlar” konu başlıklı sunumu izlenmesi sağlanmıştır. Bu sunumda, güzel sanatlara yönelik çok temel terimlerin kazandırılması amaçlanmıştır. Sunumda, güzel sanatların ne olduğu anlatılırken, zanaatla arasındaki farka değinilmiş, resim, heykel, mimari, seramik, tiyatro, bale, opera gibi alanlar açıklanmış, sanat, sanatçı ve izleyici arasındaki ilişkiler üzerinde durulmuştur. Atatürk’ün sanata verdiği önem ifade edilerek, sanatın bir toplum için gerekliliği vurgulanmıştır. Türk ve yabancı sanatçıların resim, heykel, seramik, çini alanlarındaki eserlerinden slâyt eşliğinde örnekler gösterilmiştir. Farklı etkinliklerin gün içerisinde programlandığı şekilde yürütülebilmesi için sunum kısaltılarak tamamlanmıştır. Öğrencilerin ilgiyle izledikleri gözlenmesine karşın, çocukların çekingenlikleri soru sormalarına engel oluşturmıştır.

Özgün baskı resim etkinliği, ön hazırlıkta programlanmış olmasına karşın, sürenin yetersiz olduğu ifade edilerek uygulanmamıştır. Bu etkinliklerde her anın değerlendirilmesi önemlidir. Sanat eğitimcisinin etkinliklerdeki ön hazırlık sürecini önemseyerek uygulama malzemelerini ortama özgü biçimde seçmesiyle, etkinliğin daha kısa sürede ve yorulmadan gerçekleştirilebilmesi sağlanabilmektedir. “*Öğretim terimi olarak plan, belirli eğitim amaçlarına ve program hedeflerine ulaşmak için öğretim etkinliklerinden hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini önceden tasarlayıp kâğıt üzerinde saptamaktır. ...Planlama, ders notu yazmak değil, daha çok öğretim ve öğrenimin her aşamasında gereken yöntem, etkinlik ve materyallerin önceden saptanması için yapılan sistematik bir çalışmadır.*” (Demirel 11–12) Her öğretim etkinliğinin bu kapsamda değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

“Nasıl Resim Yaparız” workshop çalışmasında, resim sanatını tanıtmak amaçlanmıştır. Öğrencilere bir model oluşturabilmek için resim sehpasında ve tuval üzerine resim yapılmıştır. Bu etkinlik esnasında öğrenecekleri tüm bilgileri, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’ne giderek geliştirebilecekleri ifade edilmiştir. Kendilerinin çok şanslı oldukları ifade edilerek, üniversite sınavında belli bir puan aldıktan sonra, Bursa’da Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim–İş Eğitimi ABD yetenek sınavlarına girerek, resim öğretmeni olabilecekleri açıklanmıştır. Güzel sanatların insanlarımızı kazandırılarak, ilerlemeyi ve güzellikleri hedefleyen

yaratıcı bir toplum oluşturulmasına katkıda bulunabilecekleri söylenmiştir. Temelinde insanlık için kendi kültürünün yanı sıra, evrensel değerler doğrultusunda duygu ve zihniyette sahip bireyler yetiştirilmesine katkıda bulunabileceklerinden bahsedilmiştir. Bu aşamada ilgi duyan öğrencilere malzemeler tanıtılarak, soyut-somut kavramların, olgu ve olayların görünen-görünmeyen hayal edebileceğimiz her şeyin resmin konusu olabileceği açıklanmıştır. Çevreden toplanılacak çok farklı malzemelerle keserek, yırtarak, buruşturarak, birleştirerek, yapıştırarak, boyayarak çok farklı yaratıcı çalışmalar gerçekleştirilebileceği söylenmiştir. Okul bahçesinde bulunan yabani gülün resminin yapılarak, kalıcı bir an oluşturulacağı açıklanmıştır. Resim sanatının sanatçıya kendi hassasiyetini ve zekâsını daha özgürce oluşturabilme olanağı sunabildiği vurgulanmıştır. Resim yapabilmemizi ışığa borçlu olduğumuz ifade edilerek, nesnelere nasıl algıladığımız üzerinde durulmuştur. Tuval alanının dengeli kullanılması için, renk lekelerine, açık-orta-koyu tonlarına, sıcak-soğuk renk dağılımına dikkat edilmesi gerektiği açıklanmıştır. Resmin çok renkle olduğu gibi, az renkle de yapılabileceği ifade edilmiştir. Öndeki renklerin daha parlak ve canlı olarak, geriye gidildikçe grileşen soğuk renklerin kullanılması gerektiği anlatılmıştır. Renk-çizgi-ışık dağılımını kontrol etmek için arada resme gözün kısılarak bakılmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilere ana renkler sorulmuş, sorulara yanıt alınabilmektedir. Zıt renkler sorulduğunda tereddüt etmişlerdir. Ressam ismi sorulduğunda sunumdan hatırlayabildikleri birkaç ismi söyleyebilmişlerdir. Bir öğrenci "*İsminizi sorabilir miyim?*" sorusunu sormuş, verilen yanıt üzerine "*Hayatımda ilk defa bu kadar yakından bir ressam görüyorum. Çok mutlu oldum.*" demiş ve televizyon çekimlerinde, kendisiyle yapılan konuşmalarda ismi unutmuyarak birkaç kez tekrarlayabilmiştir. Diğer çocuklarda "*Ben de Dilek abla gibi resim yapmak istiyorum. Ama tiyatro da oynamak istiyorum*" demişlerdir. Atölye çalışmasını Mazlumlar Köyü sakinleri ve projeye katkıda bulunan kişiler de ilgiyle izlemiş, sorular yöneltilmişlerdir. Atölye çalışması, uygulama ve kuramsal bilgileri içermesi nedeniyle öğretme modeli olarak önemli görülmüş ve planlandığı şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacına ulaştığı düşünüldükten sonra, yapılan resim tamamlandıktan sonra ilköğretim okulu öğretmen ve öğrencilerine hediye edileceği açıklanmıştır.

İlköğretim Öğrenci Görüşlerinin Ortaya Konulması

"Son test"e göre bazı öğrenci görüşleri aşağıda sıralanmıştır. Soruların yanıtları, farklı öğrencilerin görüşlerinden örnekler verilerek, ifade edildiği şekilde aktarılmıştır.

1)Etkinliklerden öğrendiğimize göre güzel sanatlar nedir?

—Etkinliklerden öğrendiğim, güzel sanatlar sanatçının kendi tarz ve düşünceleriyle yaptığı sanattır.

—İnsanın duygu ve düşüncesiyle kendi isteğini rahat bir şekilde aktarmasıdır.

—*Bilmiyorum*

—*Benim için ressamlık.*

2)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, güzel sanatlar hangi alanları kapsar?

—*Resim edebiyat, bale, dans ve sinemadır.*

—*Bale, tiyatro, resim, müzik, eliş vb.*

—*Resim, müzik, opera, tiyatro, sinema, dans*

—*Müzik, resim, el sanatlarıdır.*

3)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, sanatçı kimdir?

—Sanatçı el becerileri veya her hangi bir yeteneği olan kişiye denir

—Sanatçı duygu ve düşüncelerini ilgilendiği sanat dalına severek ve isteyerek aktaran kişidir.

—Bir insanın kendi bilincini aklını sanat şeklinde kullanandır.

—*Sanatçı olduğu dala göre yetenekli olan.*

4)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, birkaç sanatçının ismini yazınız.

—*Picasso ressam, Kemal Sunal tiyatrocü*

—*Âşık Veysel, Karacaoğlan, Fazıl Hüsnü Dağlarca dır.*

—*Yukarıdaki yanıtların yanı sıra, 2 öğrenci hiçbir şey yazmamış, 3 öğrenci "bilmiyorum" demiş, 3 öğrenci "Dilek Bilhan" yanıtını vermiştir. 1 öğrenci soruyu yanlış olarak yanıtlamıştır. 9 öğrenci magazin dünyasında sıklıkla adı geçen pop şarkıcıların isimlerini sıralamıştır.*

5)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, bir toplum için güzel sanatlar gerekli midir?

—*1 öğrencinin "hayır" yanıtı dışında 19 " evet" yanıtı verilmiştir.*

6)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, sanat toplum için gerekli ise, kısaca nedenini yazınız?

—*Kendisinden sonra gelecek gençlerin güzel sanatlardan kendisine bir sanat edinmesi için gereklidir.*

—*Görsel sanatlar olmasa eskiden yaşamış olan insanların yaşam tarzını bilemezdik.*

—*Bilmiyorum*

—Toplum üzerindeki hayat ancak güzel sanatlarla anlamını bulur ve ancak o şekilde değerlendirilir.

7)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, güzel sanatlar eğitimi gerekli midir?

—1 öğrencinin” hayır” yanıtı dışında 19 ” evet” yanıtı verilmiştir.

8)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, güzel sanatlar eğitimini hangi okullar vermektedir?

—Resim, müzik, tiyatro okulu.

—Üniversiteler, liseler, ilkokullar, kurslar.

—Güzel Sanat Okulları.

—Sanat okulları

—Resim, müzik ve ortaokullarda, tiyatro ise bilmiyorum.

—Meslek liseleri veriyor.

—Bilmiyorum.

9)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, güzel sanatların bir alanında eğitim almayı düşünür müsünüz?

—1 öğrencinin “hayır” yanıtı dışında 19 “evet” yanıtı verilmiştir.

10)Etkinliklerden öğrendiğimize göre, sanat eğitimi öğretmeni olmayı düşünüyor musunuz?

—5 öğrencinin” hayır” yanıtı dışında 15 “evet” yanıtı verilmiştir.

11)10. soruya cevabınız evet ise hangi alanda sanat eğitimi öğretmeni olmayı istiyorsunuz?

—Sinema öğretmeni olmak isterdim.

—Resmim iyi olduğu için resim alanında yani resim öğretmeni olmayı isterdim.

—Anasınıfı öğretmeni olmak isterdim.

—Resamlıkla birlikte olanlar

—Tiyatro öğretmeni olmak isterdim.

—Müzik öğretmeni, sanat öğretmeni olmayı isterdim.

—Ben müzik alanında sanatçı olmayı isterdim.

—Olmak istemiyorum.

12) Sanat öğretmenlerinin köyünüze gelerek resim yapmaları, sergi açmaları, resim yaptırmaları ve sizleri bilgilendirmeleri yararlı oldu mu? Neden?

—Evet. Çünkü birçok şey öğrendik. Birçok şey hakkında bilgi sahibi oldum.

—Çünkü sanatla ilgili birçok şey öğrendik Eğer gelmeselerdi bu bilgilerin hiç birine sahip olamazdık.

—Yararlı oldu. Bizi daha çok bilgili yaptı.

—Evet, çünkü kendim gördüm ve diğer arkadaşlarım bilgilendi... Ana renkler, kırmızı, mavi, sarı, mor hangi renkten yapılıp öğrendim. Kırmızı mavi.

—Evet, yeteneğimiz geliyor.

—Evet, yararlı oldu Çünkü güzel sanatlar çok önemlidir. Bunu biraz da olsa kavramış olduk.

—Yararlı oldu. ... Onlardan Sergi açmasını, resmin ne kadar önemli olduğunu öğrendik.

—Oldu. Çünkü bu konularla ilgilenmiyorduk. Şimdi herkes bu konuda daha bilgili oldu.

—Çünkü bizim sanat ruhumuzu geliştirdiler ve bizi sanatlarla ilgili bilgilendirdiler.

“Ön Test” ve “Son Test”lerin Değerlendirilmesi

İlköğretim öğrencilerine etkinlik öncesi “ön test”te sorulan “Güzel sanatlar nedir?” sorusunu 36 öğrenci yanıtlamıştır. 22 öğrenci ise “bilmiyorum” demiş ya da ilgisiz yanıt vermiştir. 14 öğrenci bu soruyu güzel sanatlar hangi alanları kapsar sorusuyla karıştırarak resim, heykel, tiyatro, mimari demiştir. “Güzel sanatlar hangi alanları kapsar?” sorusuna 14 öğrenci “bilmiyorum” derken, 22 öğrenci resim heykel müzik, tiyatro olarak yanıtlayabilmiştir. “Sanatçı kimdir?” sorusuna 18 öğrenci “bilmiyorum” demiş ya da anlamlı cümle kuramamıştır. 18 öğrenci sanatçıyı, arabesk, pop şarkıcısı ya da el becerisi olan kişi olarak yanıtlamıştır. “Bir kaç sanatçı ismi yazar mısınız?” sorusuna 8 öğrenci “bilmiyorum” demiş ya da yanıt vermemiştir. 28 öğrenciden 2 öğrenci Picaso ve Leoanordo da Vinci diyebilmiştir. Diğer öğrenciler, sadece medya-magazin dünyasında adı geçen ve sıklıkla görünen kişilerin isimlerini yazmıştır. “Toplum için güzel sanatlar gerekli midir?” sorusunu, 1 öğrenci yanıtlamamış, 35 öğrenci “evet” yanıtını vermiştir. “Gerekli ise nedenini yazınız?” sorusunu 9 öğrenci yanıtlamamış, 27 öğrenci yanıt vermiştir. “Güzel sanatlar hem göze hem duyguya hitap ettiği için gereklidir”, “Toplum içindekileri eğlendirebilmek için...” yanıtları dikkat çekmiştir. Fakat “Toplum nasıl ki birçok şeyle tamamlanıyorsa, tamamlanması için güzel sanatlar gereklidir.”, “Sanat bir toplum için gereklidir. Çünkü insan sanat yaparken rahatlar ve stres atar. Stresli insanların olduğu toplumda savaşlar olur. Savaş ve küskünlüklere son vermek için sanat gereklidir.” cümleleri anlamlı bulunmuştur. “Güzel

sanatlar eğitimi gerekli midir?” sorusunu, 1 öğrenci yanıtlamamış, 1 öğrenci “hayır”, 34 öğrenci “evet” yanıtını vermiştir. “Güzel sanatlar eğitimini hangi okullar veriyor?” sorusunu, 21 öğrenci yanıtlamamış, 15 öğrenci, sanat okulları, üniversiteler, liseler, ilkokullar, konservatuar, gönüllü okullar yanıtlarını vermiştir. “Güzel sanatların herhangi bir alanında eğitim almak ister miydiniz?” sorusunu, 1 öğrenci yanıtlamamış, 35 öğrenci “evet” yanıtını vermiştir. “Sanat eğitimi öğretmeni olmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna 14 öğrenci “hayır”, 22 öğrenci “evet” yanıtını vermiştir. “Hangi alanda sanat eğitimi öğretmeni olmayı istiyorsunuz?” sorusuna 22 öğrenci içinden 7 öğrenci “bilmiyorum” demiş, diğer öğrenciler resim, tiyatro, sinema, müzik alanında öğretmen olmak istediğini belirtmiştir. Son olarak, “ön test” verilerine göre, 6 öğrencinin resim öğretmeni olmayı “çok isterim” diye yanıtlaması dikkat çekmiştir.

Etkinliklerin “İlköğretim Öğrenci Görüşlerinin Ortaya Konulması” aşamasındaki “son test”tin sonucuna göre, ilköğretim öğrencileri, güzel sanatların tanımını, dallarını, sanatçı tanımını daha düzgün cümlelerle ifade edebilmiştir. Öğrencilerin “ön test”te yetersizlikleri görülmesine karşın, “son test” yanıtlarında daha samimi ve daha net bilgiler verdikleri görülmüştür. Sanatçı isimlerinde birkaç şair, ozan ve ressam ismi sıralayabilmişlerdir. “Son test”te de şarkıcı isimlerinin sıralanması dikkat çekmiştir. Merkeze uzak ilköğretim öğrencilerinin de televizyon ile bağlantılarının oldukça kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır. Bu veriler ailelerin seçtiği televizyon programları hakkında bilgiler vermektedir. Ne yazık ki çocuğa da yansıyan bu durum, onlara daha nitelikli edinimler kazandırma sürecini yavaşlatmaktadır. Kent ilköğretim okullarında öğrencilere yönelik düzenlenen tiyatro-sinema-sergi-müze-gezi etkinliklerinin oranı yüksek olmasına karşın, köy okullarında bu oran oldukça düşüktür. Bazı köy okullarında hiç olmadığı da düşünülmelidir. Gerek öğrencilerin sorumluluklarının üstlenilmesindeki çekingen yaklaşımlar, gerekse ekonomik yetersizlikler; öğretmen ve okul idarecilerini, öğrencileri merkeze ulaştırmada oldukça zor durumda bırakmaktadır. Bu bağlamda, bu okullarda yapılacak her etkinlik önemli olmaktadır. “Son test”e göre öğrencilerin birçoğunun resim, sinema, tiyatro, müzik dallarında eğitim almak istedikleri anlaşılmaktadır. Bazı öğrenciler, gerek hocalarının, gerekse iç tepilerinin bir sonucu olarak, kendilerini başarılı bulduklarını ve sanat eğitimcisi olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca etkinlikler sırasında oldukça başarılı oldukları gözlenen öğrencilerin drama ve müzik gösterilerinde isteyerek görev aldıkları ve bu alanlara ilgi duydukları öğrenilmiştir. Bu nedenle “Toplum üzerindeki hayat ancak güzel sanatlarla anlamını bulur ve ancak o şekilde değerlendirir.”, “Resmim iyi olduğu için resim alanında yani resim öğretmeni olmayı

isterdim” cümlelerini yazabilen öğrencilere ulaşmanın ve onlara rehber olmanın sorumluluğu olabildiğince yerine getirilmelidir.

Sanat Eğitimi Okulu Öğretmen Adayı Görüşlerinin Ortaya Konulması

“Son test”e göre bazı öğretmen adaylarının görüşleri aşağıda ifade ettikleri şekilde aktarılmıştır.

1) Mazlumlar köyünü ilk gördüğünüz zaman ne düşündünüz?

—Yaşadığım ülke içinde var olan imkânsızlıkları görmek için o kadar da uzağa gitmek gerekmediğini, imkânsızlıklar içerisinde bir imkân oluşturabilmenin nasıl özveri gerektirdiğini düşündüm.

—Beklediğimden de yardıma muhtaç bir köyle karşılaştım.

—İlk olarak doğal güzelliği hoşuma gitti ama biraz düşündükten sonra sosyal ve kültürel yönden çok uzak olduğunu gördüm. İhtiyaç duyduklarını hissediyorum.

—İlk gördüğümde çok sevindim. Köydeki zorluklar ve imkânsızlıklar beni çok üzdü.

—İsminin bu kadar yakıştığını gördüm. Aslında bu pek de güzel bir şey değildi.

2) Mazlumlar İlköğretim Okulunu gördüğünüz zaman ne düşündünüz?

—Okulun fakir bir okul olduğu belliydi...

—Çok sevindim. Fakat benim hayal ettiğim gibi değildi. O kadar zorluk çektiklerini düşünmemiştim. Görünce daha farklı oluyormuş.

—Böyle bir okula alınabilme ihtimalimi düşündüm ve keşke olabilse dedim. Çünkü öyle bir okulun ve o şartlardaki öğrencilerin onlara bir şeyler verebilecek insanlara daha çok ihtiyaçları var...

—Okulu gördüğümde şaşırmadım. Çünkü böyle bir okul bekliyordum. Öğretmenler ellerinden geldikçe, çabalarıyla okulu düzenli bir hale getirmeye çalışıyorlar.

—Bir sürü şeye bahane bulabildiğimize inanamadım. Ne şartlarda okuma çabası gösteren kardeşlerimiz olduğunu düşündüm ve bir an önce onlarla kaynaşmak, konuşmak istedim.

3) Resimlerinizin Mazlumlar Köyü İlköğretim Okulu’nda sergilenmesi ve hediye olarak verilmesi hakkında ne düşündünüz?

a) Biraz tereddüt ettim. b) Sevindim. c) Çok sevindim. d)Hiç sevinmedim. e) Fark etmez

Öğretmen adaylarının hepsi “çok sevindim” yanıtı vermiştir.

4) Sizce okula hediye olarak verilen resim, seramik, heykel, desen, tekstil, fotoğraf ve çini çalışmaları okul öğrencilerine neler kazandırabilir?

—Öğrenciler bunlar sayesinde sanat ve sanatçı dendiği zaman sadece müzik ve pop şarkılarını düşünmeyecekler. Artık sanatın neleri içinde barındırdığını ve ne tür sanatlar olduğunu biliyorlar.

—Öğrencilere plastik sanatlara yönelik bir yakınlaşma kazandırabilir. Ayrıca ilgisi olan öğrenciyi daha da heyecanlandırabilir.

—Okul öğrencileri resim alanının, birçok bölümün olduğunu öğrenmiş olabilirler ve çalışmalarını görmeleri onları mutlu etmiş olabilir.

—Öncelikle her alanda bir çalışma görebilme imkânları oldu. Üç boyutlu çalışmalar hakkında fikir sahibi oldular. Çok farklı malzemelerle, birçok çalışma yapılabileceğini öğrenme imkânları oldu.

—Farklı bakış açılarını görmelerine, okulumuzda yapılan işleri tanıtmaya ve bu gibi sanatsal etkinliklerde yüreklenmelerine neden olduğunu düşünüyorum.

5) Mazlumlar İlköğretim okuluna duvar resmi yaparken mutlu oldunuz mu?

a) Evet. b) Hayır. c) Kısmen. d) Bir şey hissetmedim.

11 öğretmen adayı “evet” yanıtını işaretlemiş.1 öğretmen adayı “çok mutlu oldum” yazmıştır.

6) Duvar resmi yaparken eğitim açısından neler kazanmış olabilirsiniz?

—Gerek teknik, gerekse grup çalışması olarak hem uyum içinde çalışmayı hem de bunun verdiği hazzı kazandım.

—Belki süremiz kısıtlıydı ama bu süre içerisinde tuvalden farklı bir zemine ve tuvalden farklı boyutlarda bir yerde nasıl çalışabileceğini anlamış olduk aslında.

—İlk defa duvar resmi yaptım. Bu konuda ne kadar hazırlıksız da olsam iyi bir iş çıkardığımızı düşünüyorum ve benim için büyük bir tecrübe oldu.

—Duvar resmi yaparken, olanaksızlar içinde nasıl yararlı olacağımı ve imkânları nasıl değerlendirebileceğimi öğrendim.

—Bir etkinlik dâhilinde oluşturulabilecek performans ile kendi iç disiplinimiz dâhilinde pozitif enerjimizi, yeteneğimizi ortaya koyabilme imkânı bulabildik. Bir takım halinde çalışmanın heyecanını yaşayabildik.

7) Resim disiplninde workshop gerçekleştirilmesi okul öğrencilerine eğitim açısından neler kazandırmış olabilir?

—Workshop çalışması öğrencilerin hatta öğretmenlerin de çok ilgisini çekti. Resme nasıl başlanıldığı, renklerin, boyanın, fırçanın nasıl kullanıldığı yani resim sanatı açısından bilgi verici olduğunu düşünüyorum.

—Hem bize iyi bir örnek hem de köy çocukları için belki de ilk yaşadıkları bir heyecan oldu.

—Hocamızın gerçekleştirdiği workshop öğrencilere teknik, gerekse renk uyumu, çalışma disiplini ve uygulamadaki üslup öğrencileri sanata kazandırmada etkili olmuştur.

—Çok iyi bir örnek olmanın yanı sıra sosyal olmamızda iyi bir örnek teşkil etti bize.

—Okul öğrencilerinin yağlıboya resminin nasıl yapıldığı konusunda bilgiler vermiştir. Özellikle resim yapılırken öğrencilerin yapılan tabloyu izleyip resim hakkında bir şeyler söylemeleri gelişimlerine katkıda bulunmuştur.

8) Slâyt eşliğindeki Güzel Sanatlar başlıklı sunumu, öğrencilerin eğitimi açısından yararlı buldunuz mu? Niçin?

—Evet buldum. Öğrencilere sorulduğunda güzel sanatların sadece müzikten ibaret olmadığını öğrenmişlerdir. Sorduğumda; resim, müzik, tiyatro demişlerdir. Bilişsel gelişimleri için çok önemli olduğunu düşünüyorum.

—Yararlı buldum. Çünkü öğrenciler belki de hayatlarında ilk kez böyle bir sunuya katıldılar. Sanata olan meraklarının ve ilgilerinin temelleri atılmış oldu.

—Yararlıydı, ancak daha ilgi çekici halde sunum gerçekleştirilebilirdi. Daha canlı renkli bir sunum o yaş gruplarının ilgisini çok rahat çekebilirdi.

—Sunuma katılmadım ama yapılan son testlerden gördüğüm kadarıyla öğrenciye bir şeyler katmış.

—Evet. Öğrencilerin ilk başta hiçbir bilgisi yoktu ve sunumdan sonra çocuklar için ufak tefek bilgiler de olsa kalıcı olduğuna inanıyorum.

9) Bu tür etkinliklerin farklı mekânlarda ya da alanlarda gerçekleştirilmesinin eğitim ve öğretiminize katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?

—Bu tür etkinliklerin olması gerekli ve bir o kadar da önemlidir. Sanata, sanatçıya değer artması sağlanabilir. Öğrencilere örnek olunabilir.

—Mutlaka düşünüyorum. İmkânları olmayan okullara ulaşmamız, onlara yeni fikirler vermek önemlidir. Öğrencilere çok yararlı olacağını düşünüyorum.

—Evet. Muhakkak katkısı olacaktır.

—Kesinlikle evet bunun hem bize hem de yapıldığı çevreye çok büyük faydası olduğunu düşünüyorum.

—Harika bir etkinlik olduğunu düşünüyorum ve eğitim-öğretime büyük katkısının olduğunu düşünüyorum

—Evet. Gerçekleştirilen etkinlikler farklı insanlar, farklı yaşamlar tanıma imkânı sunuyor. Başkalarına bir şey sunarken etkinliklerde biz de bilgilerimizi genişletiyoruz.

“Ön Test” ve “Son Test”lerin Değerlendirilmesi

12 öğretmen adayı “ön test”te “Mazlumlar Köyü’nün adını duydunuz mu?” sorusuna, “hayır” yanıtı vermiştir. “Resimlerinizin Mazlumlar İlköğretim Okulu’nda sergilenmesi ve hediye edilmesi hakkında ne düşündünüz?” sorusuna, 1 öğretmen adayı “sevindim” derken, diğerleri “çok sevindim” demiştir. “Daha önce sanatsal ya da sanat eğitimi içerikli etkinlikte bulunmak üzere bir köye gittiniz mi?” sorusuna 2 öğretmen adayı “evet” yanıtını, diğerleri “hayır” yanıtını vermiştir. Yanıtı “evet” olan 2 öğretmen adayı, “Cumalı Kızık’ta Dilek Bilhan hocamızla birlikte bir sergi açtık. Bizi bu etkinliklere katarak ufukumuzu genişlettiği için teşekkür ederim”, “Cumalı Kızık Köyü’ne Dilek Şahiner Bilhan tarafından düzenlenen bir geziye katılma imkânı bulduğum için kendimi şanslı görüyorum.” şeklinde yanıtlamışlardır. “Daha önce katılmış olduğunuz etkinliğin eğitim açısından size katkısının neler olduğunu yazınız?” sorusuna “Bir resmimin orada olduğunu bilmek benim için güzel bir duyguydu. Ayrıca burada birçok kişinin ilgisiyle karşılaşmak da güzeldi.”, “Her sergi açılışı, gezi vs hiç bir şey kazandırmasa bile en azından görgü zenginliği oluşturacaktır. Kişi azda olsa bir duyarlılığa sahip ya da sanatla ilgili ise edinebileceği birikim çok daha fazladır. Hangi etkinlik hangi amaçla, ne tür mekânda ne şekilde gerçekleştirilebilir, hangi koşullarda daha fazla verim alınabilir gibi sorulara cevaplar bulunabilir.” yanıtları verilmiştir.

Etkinlik sonucunda “Sanat Okulu Öğretmen Adayı Görüşlerinin Ortaya Konulması” aşamasındaki “son test”lere göre öğretmen adaylarının ilk sorularda biraz şaşkınlıkları hissedilmektedir. İlköğretim okulundaki yetersizliklerin kendilerini üzdüğü anlaşılmaktadır. Fakat son sorularda böyle bir etkinlik içinde bulunmanın kapsamını ve amacını algılamış oldukları da görülmektedir. Her çocuğun eğitim-öğretimde eşit olanaklardan yararlanması gerektiğini söylemelerine karşın, çeşitli etkenlerin de katkısıyla çok sağlıklı uygulanamayan eğitim politikalarının bir sonucu olarak kendilerine büyük sorumluluklar yüklenmiş olduğunu görebilmişlerdir. Bu etkinlikte zorlukları görüp yılmınlığa kapılmadan yaratıcı sezgi ve zihinlerini kullanarak sorunlara çözümler getirmeleri gerektiğini algılamış olmaları da sanat eğitimliği açısından önem taşımaktadır. “Ön test”te, bağışlanması istenen resimleri için 1 öğretmen adayı “sevindim” yanıtı vermişken, “son test”te tüm öğretmen adaylarının “çok sevindim” yanıtını vermeleri dikkat çekicidir. Mezuniyet aşamasında olan öğretmen adayları eğitim süreçlerinde inceleme gezilerine götürülmüşlerdir. Bu projede görev alan çoğu öğretmen adayına, “9. Uluslararası İstanbul Sanat Bienali”, “Picasso İstanbul’da”, “16. İstanbul Tüyp Sanat Fuarı”, “Pera Müzesi”, “Burhan Doğançay Müzesi” ve “İstanbul Modern” gibi çeşitlilik gösteren etkinlikleri izleme fırsatı

sunulmuştur. Bu yaklaşım, oldukça güdeleyici bir nitelik göstermiş ve onların, mesleklerine olan ilgilerini artırmıştır. Alanlarına ilişkin kuram ve uygulamaların sosyolojik, psikolojik, felsefi, teknik ve estetik boyutlarını daha iyi kavrayabilmişlerdir. Böylelikle kendi eğitim olanaklarıyla diğer merkeze uzak öğrencilerin olanaklarını karşılaştırabilmişler ve bir duygudaşlık (empati) oluşturabilmişlerdir. Kendilerine sunulan fırsatları çok daha iyi değerlendirmeleri gerektiğini anlamışlardır. Workshop ile sunumu, uygulamayla kuramsal bilginin çakıştırılması şeklinde değerlendirmişler ve bir öğretme yaklaşımı olarak savunabilmişlerdir. Mesleki bilgilerini uygularken büyük haz duymuşlar, bir disiplin içinde verilen çalışmayı zamanı çok iyi kullanarak sonuçlandırabilmişlerdir. Her öğretmen adayının etkinliği, iyi bir tecrübe ve kendilerine özgüven duyabilme süreci olarak değerlendirebilmiş olması, bu araştırmanın sonucunu olumlu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimde sürekliliğin sağlanabilmesi için bilimsel bir yöntemin uygulanması ve olabildiğince alt yapı sorunlarının karşılanması gerekmektedir. *“Eğitim kavramı bilindiği üzere öğretme, öğrenme, amaç, kapsam, hedef kitle, bilinç, sezgi, algılama, tanımlama, çözümleme, yorumlama, ölçme-değerlendirme gibi terimleri içeriğinde bulundurmakta, zamana-mekâna göre bileşenlerine ayırıştırma, birleştirme olanağını hazırlayan yaklaşımları da beraberinde getirebilmektedir. Bunlar eğitimde, fiziksel, ilkesel ve yöntemsel sorunlar şeklinde bir değerlendirmeyi gerektirmektedir...”* (Bilhan 173) Ancak böylesi bir değerlendirmenin sonucu bize gerekli olan tutarlılığı ve kaliteyi verebilecektir. Çocukların yetileri doğrultusunda kendilerini en iyi ifade edebileceği alanlara yönelmeleri, sağlıklı bir birey olabilmeleri için önemlidir. Bu nedenle toplumlarda çok farklı alanlarda eğitime olanak verilmelidir. Her çocuğun aynı koşullarda ve ilgi duydukları alanlarda eğitim alması kuramsal olarak kabul edilir. *“İlköğretim son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.”* (Erdoğan 201) Bu çalışmalar, ilköğretimin 8. sınıfında, *“Mesleki Yönlendirme”* (T.C. M.E. B.) adıyla ilköğretimde sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından öğrenci gözlem raporları ilgi, yetenek, kişilik özellikleri dikkate alınarak ve sınıf gözlem çizelgesinde gösterilerek gerçekleştirilmektedir. Bu gözlem çizelgesi incelendiğinde, Amerikalı Profesör Horward Gardner’in 1983 tarihli *“Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences”* (Gardner) isimli kitabında ilk olarak ileri sürdüğü, 1993 tarihinde *“Multiple Intelligences:*

The Theory in Practice” (Gardner) isimli kitabından sonra, 1999 yılında “*Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*” (Gardner) isimli kitabında geliştirerek vurguladığı, çoklu zekâ çeşitleri görülmektedir. “...Gardner, zekâyı bir kişinin (1) bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, (2) gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi ve (3) çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıları keşfetme yeteneği olarak tanımlamaktadır.” (Saban 5) ve “...bir bireyin doğuştan getirdiği zekâsı iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.” (Saban 6) H. Gardner sekiz zekâ çeşidi formüle etmiştir. Önce kendilerinin sonra küreselleşen dünyanın küresel sorunlarına çözümler getirebilecek geleceğin bireyleri olan öğrencilerin, sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel-uzaysal zekâ, müziksel-ritmik zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ ve doğacı zekâ gibi hangi zekâ çeşidine ya da zekâ çeşitlerine eğilim gösterdiğinin tespit edilmesi çok önemlidir. Bununla birlikte, çok farklı etkinliklerle, öğrencilerin kendilerini tanıma fırsatı verilmesi ve kendilerini tanımlayabilme aşamasına getirilmesi de ayrı bir önem taşımaktadır. Buna karşın uygulamada sorunların olduğu görülmektedir. Türkiye’de binaların ihtiyaca yanıt veremediği ve her okulda sanat atölyelerinin oluşturulmadığı görülmektedir. Bazı bölgelerde sanat eğitimi öğretmenlerinin okullara dağılım oranında da bir dengesizlik söz konusudur. Okullarda öğrenci ve velilerin resim dersine olan bakış açısına ciddiyet kazandıracak donanımına sahip olunmaması, çoğu zaman genç sanat eğitimi öğretmenlerinde de bir yılgınlığa neden olmaktadır. Türkiye’deki siyasi yaklaşımlar, ekonomik yapılanmalar, coğrafi özellikler, demografik etkenler, teknolojik gelişmeler, kültürel yaklaşımlar her bölgede kendi içinde farklı sorunlar oluşturmaktadır ve eğitime yansımaları da aynı olmamaktadır. Bazı bölgelerde de sanat ve kültürün bir toplum için gerekliliğinin henüz anlaşılabilmiş olması ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Velilerin ders malzemelerini sağlamada çok istekli olmadıkları düşünüldüğünde, ilköğretim okullarında uygulanmaya başlayan görsel sanatlar dersinin donanım-malzeme ihtiyaçları, daha belirgin sorunlara dönüşebilmektedir.

Sanat eğitimi öğretmen adayları stajlarını, merkezi ve olanakları birbirine yakın okullarda yapmaktadır. Bu anlamda mezuniyet aşamasında olan sanat eğitimi öğretmen adaylarının ülke şartlarını daha iyi tanıyarak yetişmeleri için, toplumla karşı karşıya gelebilecek farklı koşullarda proje çalışmaları oluşturulmalıdır. Projelendirilen uygulama alanlarında var olan koşullar içinde neler yapılabileceği ya da sorunlara nasıl çözüm getirilebileceği üzerine mezuniyet öncesi bir model çalışma yapmış olmaları, en azından kendilerini bekleyen sorunlar karşısında daha hazırlıklı ve dayanıklı

olabilmelerini sağlayabilecektir. Bu araştırmanın içeriği, bu yaklaşım doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu bağlamda donanımı yetersiz bir okulda gerçekleştirilen etkinliklerin, sanat eğitimi okulu öğrencilerine neler kazandırabileceğini tespit etmek, bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının bir program nasıl oluşturulur, takım çalışması nasıl gerçekleştirilir, ihtiyaca yönelik nasıl yaratıcı olunur, öğrencilerle nasıl iletişim kurulur, resme ilgi duymaları nasıl sağlanır, uygulamalı ve kuramsal bilgiler nasıl aktarılır, malzemeler nasıl temin edilir gibi sorulara, “bir model oluşturularak”, yanıt almaları sağlanmıştır. Ayrıca sanat eğitimi öğretmen adaylarının ilköğretim öğrenci görüşlerinin “ön test” ile belirlenip, etkinlikler sonucunda “son test” ile neler kazanmış olduklarını görmeleri, kendilerine özgüven sağlamıştır. Ancak, öğretmen adaylarının düşüncelerini ifade ederken, sözcük dağarcıklarındaki yetersizlikleri ve anlatım bozukları dikkat çekmiştir. Dil ve düşünce arasındaki ilişki üzerine vurgu yapılarak bu konuda yeterli hale gelmeleri için daha fazla çaba göstermeleri gerektiği kendilerine açıklanmıştır.

Yaratıcılığın yenilikçi-ilerlemeci-dönüştürücü gücüne, örnek oluşturabilecek etkinliklerle, ilköğretim öğrencilerine, bir basamak da olsa, kendilerini tanıma, anlama fırsatı sunulmuştur. Birçok öğrencinin bilgi, görgü ve deneyim kazandıracak etkinliklerle, kendilerini geliştirmeye istekli oldukları gözlenmiştir. İlköğretimde sanat derslerinin ders saatlerinin yeterli hale getirilerek sosyal etkinliklerin bu derslerce çeşitlendirilmesi desteklenmelidir. Bir sanat eğitimcisinin “...beş alandan sessel, sözsöz ve dilsöz, kinetik (ya da bedensel, fiziksel dediğimiz ders ve tüm türlerini kapsayan) ve sonunda eylem sanatları dediğimiz drama ve türlerini kapsayan alan olmak üzere bütün bu sanatsal alanlardan haberdar olan ve bunları bir biçimde öğretim yöntemleri içinde kullanan, çocuklara genel teknik bilgi verirken ya da hayat hakkında onlara bir şeyler anlatırken, bu alanlardan da bahsedebilen bir kişilik...” (San 108) olması önemli görülmektedir. Bu anlamda sanat eğitimcisinin çok yönlü olması gereklidir. Merkeze uzak ilköğretim okullarında sanat dersine giren farklı alan öğretmeleri için en azından görsel sanat alanlarında hizmet içi çalışmaları oluşturularak onların daha verimli olmaları sağlanmalıdır.

“Resim-İş Öğretmenliği Lisans” programında yer alan “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi bu konu çerçevesinde de çok iyi değerlendirilebilecek olanaklar sunabilir. Burada bir sanat okulu atölye eğitimcisi, kendisine verilen fırsatları akademik bir yaklaşımla yönlendirebilmeli ve ders içeriklerini, yaşamla buluşturan uygulamalarla destekleyebilmelidir. Yapılan çalışmalar, bir eğitimcinin vicdanını rahatlatmasına yönelik olmasının çok ötesindedir. Uygulamaların yaratıcı olduğu kadar, akademik bir yaklaşımla,

yüce bir görevin gereği şeklinde algılanarak sonuçlandırılması önem taşımaktadır. “...Çünkü sanat dalları, eğitimin cılızlaşmış bir yan ilgi alanı olarak değil, diğer akademik konular ölçüsünde ve onlarla eşit önemde temel bir alan olarak ele alınmaktadır.” (San 310) Sonuç olarak, bilinmeyen bir yere öğretmek amacıyla gidilmiş, öğretmek ve öğrenerek dönmenin hazzı yaşanarak, eğitimde yaşama dönük bir model gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

* *Sanat eğitimi etkinlikleri, Uludağ Üniversitesi Öğr. Gör. İbrahim Öztahtalı'nın yürüttüğü, köy okullarında “Bir Gün” proje kapsamında, 14.05.2007 tarihinde gerçekleştirilmiştir.*

Kaynakça

- Bilhan, D. Ş., Okul Öncesi Çocuklara Sanat Okulunun Tanıtılması, Resim Eğitimi Verilerek Ön Görgülerin Oluşturulması, Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat "Geleceğe Bakış" Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, Ankara: Morpa Yayın. 2004
- Bilhan, D. Ş., Creativity and Change in Early Childhood, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt XX, Sayı 2, Bursa: Uludağ Ü. Yayını. 2007
- Cemiloğlu, Mustafa, Bursa Dağ Köylerinde Türkmen Kültürü, Bursa: Uludağ Ü. Yayını, 2002
- Demirel, Özcan, Öğretim İlke ve Yöntemleri-Öğretme Sanatı, Ankara: Pegem Yayıncılık, Geliştirilmiş 12. Baskı, Temmuz, 2007
- Dinçel, Ömer Faruk, Yörük ve Türkmen Diyarı Bursa Dağ Yöresi, Orhaneli, Harmancık, Keles, Büyükorhan, Bursa: Dağ-Der, I. Baskı, Mayıs, 2003
- Erdoğan, İrfan, Çağdaş Eğitim Sistemleri, 5. Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2003
- Kirişoğlu, Olcay Tekin, Sanatta Eğitim: Görmek-Anlamak-Yaratmak, Ankara: Demircioğlu Matbaacılık, 1999
- Saban, Ahmet, Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, 4. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2004
- San, İnci, Görsel Etken Olarak Güzel Sanatlar, Sanat Eğitiminin Geleceği, Seminer 20-22 Ekim 1994 Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi, Haziran 1995
- San, İnci, Anadolu Üniversitesi, 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 3, Eğitim Yönetimi-Eğitim Sosyolojisi-Sanat Eğitimi-Araştırma Yöntemleri, Eskişehir: Anadolu Ü., Basımevi. 1999
- Gardner, Howard. Kişisel Web Sayfası: Temmuz 2007
<http://www.howardgardner.com/index.html>

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (T. C. M E B), Temmuz 2007
http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=mesleki_yonlendirme
T.C Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK), Temmuz 2007
<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitimapp/adnks.zul>

An Applied Approach to the Problem of Art Education in a School Away From the City Centre

Summary

As the basic aim of primary schools in the “National Education System” of Turkey, it is emphasized that every child regardless of gender be raised as a good citizen according to the national moral understanding and that they are given the necessary basic knowledge and skill to prepare themselves for life. “Occupational Orientation” programmes are carried out in accordance with their interests and skills, to direct them to secondary education. In addition to this, physical structure inadequacies, lack of equipment and the imbalances in the distribution of art teachers form even more evident problems in the primary schools away from city centres. In village schools the scarcity of lesson hours is shown as the reason for the absence of art teachers. Teachers of different branches who give art lessons in these schools express that they can not convey sufficient conscious to students regarding art lessons being a profession and culture lesson and this forms the problem of this study. To try to provide different conditions for prospective art education teachers by benefiting from their performances and to help them gain experiences which could be of help to students in schools away from the city centre forms the content of this study. The formation of an evaluation, by determining the views of primary school students and prospective art education teacher after knowledge and application is given on the field of art in a village primary school away from the city centre, forms the aim of this reasearch.

Theoretical informing and model formation was applied in this research. Included in the “One Day” Project a wall painting was applied in order to introduce the art of painting, artist, painter and art teacher. Then, a presentation named “Fine Arts” was presented, a workshop titled “How Do We Paint?” was performed, and an exhibition illustrating the different fields of art was organized. At the end of these activities, it was aimed that primary school students learn the basic knowledge of art, comprehend its differentialities and when forming experiences for themselves and perceive in which direction is their interest. From prospective art education teachers,

benefits regarding their learning and teaching developments as well as individual and social developments were expected.

Application examples in Mazlumlar Village, Büyükşehir district of Bursa, were carried out during a period of one day with 117 students from Mazlumlar Primary School. 36 primary school students joined the “pretest” which was done to measure their level of knowledge before the activity. A “posttest” to measure what was gained after the activities was done and 20 students joined this test. 15 prospective art education teachers from Uludağ University Faculty of Education Fine-Arts Education Department Art and Craft Education joined the activity, however the “pre and posttests” were applied to only 12 prospective art teachers.

At the end of this study, prospective art education teachers were answered such questions as how is a program formed, how is team work carried out, how can one be creative according to need, how can students be made interested in painting, how are applicable and theoretical knowledge transferred and how can materials be obtained in a school with negative conditions while “being a role model”. By having them determine their views of the primary school students in the “pretest”, and by having them see what they have gained at the end of the activity, it was also attempted that prospective art education teachers gain self-esteem as individuals. It was understood that primary school students did not know the basic art terms, art, artist and handcraft concepts in the “pretest”. However, they have watched the activities with interest. Questions that were asked to the students during the activities and the “posttest” has shown that some students were interested in art and theatre. Although to an extent, an opportunity was provided to get to know themselves, through the activities that could be examples of the innovative, progressive and modifying power of creativity. However, firstly, by giving the students an opportunity to get to know themselves through various activities; they should be given new perspectives. In this study through activities that gave them knowledge and experiences, it was observed that many primary school students were willing to improve themselves. Making art education lesson hours sufficient and in this way increasing the variety of social activities should be supported. At least, teachers of different branches who give art lessons should be made more beneficial, by being given in service training on the fields of visual arts. An art school workshop educator should be able to direct the opportunities provided him/her with an academic approach. He/she should be able to support the contents of the lessons with applications which interweave with life and aim to turn them into extended education processes which fall in line with theory.